

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

شور اخلاق پژوهش

بیامی از خداوند بجان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعطای فرهنگ و تمدن بشری، مادران و دانشجویان و اعضاء هیئت علمی و اصحابی دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکت پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهندگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از حرکت جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از حرکت حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشتهاد نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برانست: التزام به برانست جویی از حرکت رفاغ غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به سببه های غیر علمی می آلاینند.

معاونت پژوهش و فن آوری
به نام خدا
تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب محمد امین حق بین دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته حسابداری که در تاریخ ۱۳۹۲/۰۶/۱۸ از پایان نامه خود تحت عنوان "تأثیر خطای مدیریت در پیش بینی سود بر محافظه کاری حسابداری با در نظر گرفتن کیفیت حاکمیت شرکتی" با کسب نمره ۱۷.۶۰ دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: محمد امین حق بین

تاریخ و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

عنوان:

تأثیر خطای مدیریت در پیش بینی سود بر محافظه کاری حسابداری با در نظر گرفتن کیفیت حاکمیت شرکتی

استاد راهنما:

دکتر جواد مرادی

استاد مشاور:

دکتر هاشم ولی پور

نگارش:

محمد امین حق بین

تابستان ۱۳۹۲

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: محمد امین حق بین در تاریخ ۱۳۹۲/۰۶/۱۸ رشته: حسابداری
از پایان نامه خود با عنوان: تأثیر خطای مدیریت در پیش بینی سود بر محافظه کاری حسابداری با در نظر گرفتن
کیفیت حاکمیت شرکتی
با نمره ۱۷.۶۰ دفاع نموده است.

امضاء اعضای هیات داوری	سمت	نام و نام خانوادگی اعضای هیات داوری
	استاد راهنما	۱- دکتر جواد مرادی
	استاد مشاور	۲- دکتر هاشم ولی پور
	استاد داور	۳- دکتر امیرحسین جمالی

مراتب فوق مورد تأیید است.

مدیر/معاونت پژوهشی

مهر و امضاء

سپاسگزاری

با سپاس از خداوند بزرگ که به این بنده نعمت تحصیل علم را عطا فرموده و با نهایت تشکر و قدردانی از زحمات استاد محترم راهنما جناب آقای دکتر جواد مرادی که با راهنمایی‌های عالمانه و دقت نظر بسیار، اینجانب را در تمام مراحل تهیه پایان‌نامه به بهترین نحو ممکن یاری فرمودند و همچنین تشکر از راهنمایی‌های استاد محترم مشاور، جناب آقای دکتر هاشم ولی‌پور که زحمت مشاوره پایان‌نامه را تقبل فرمودند و قدردانی از جناب آقای دکتر امیرحسین جمالی که با کمال حسن نیت، زحمت ارزیابی نهایی و داوری این پایان‌نامه را پذیرفتند.

تقدیم:

به پدر و مادر عزیزم

فهرست مطالب

عنوان	شماره صفحه
چکیده	۱
فصل اول: کلیات تحقیق	
۱-۱- مقدمه	۳
۲-۱- بیان مسأله	۴
۳-۱- اهداف تحقیق	۵
۴-۱- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق	۶
۵-۱- فرضیه‌های تحقیق و مبانی نظری فرضیه‌ها	۷
۶-۱- قلمرو تحقیق	۸
۱-۶-۱- قلمرو موضوعی	۸
۲-۶-۱- قلمرو زمانی	۸
۳-۶-۱- قلمرو مکانی	۸
۷-۱- تعریف واژه‌ها و اصطلاحات	۸
۸-۱- ساختار کلی تحقیق	۹
فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق	
۱-۲- مقدمه	۱۲
۲-۲- ادبیات و مبانی نظری تحقیق	۱۳
۱-۲-۲- سود سهام پیش‌بینی شده	۱۳
۲-۲-۲- اهمیت سود سهام پیش‌بینی شده	۱۳
۳-۲-۲- خطای پیش‌بینی سود	۱۴
۴-۲-۲- عوامل مؤثر بر خطای پیش‌بینی سود	۱۵
۵-۲-۲- اندازه‌گیری خطای پیش‌بینی سود	۱۸
۶-۲-۲- محافظه‌کاری و مفهوم آن	۱۸
۷-۲-۲- معیارهای اندازه‌گیری محافظه‌کاری	۲۰
۱-۷-۲-۲- معیار اندازه‌گیری رابطه سود سهام و بازده سهام	۲۱
۲-۷-۲-۲- معیار اندازه‌گیری خالص دارایی‌ها	۲۱
۳-۷-۲-۲- معیار اندازه‌گیری سود حسابداری و اقلام تعهدی	۲۲
۸-۲-۲- عدم تقارن اطلاعاتی و محافظه‌کاری	۲۲
۹-۲-۲- حاکمیت شرکتی	۲۴
۱۰-۲-۲- عدم تقارن اطلاعاتی و حاکمیت شرکتی	۲۶
۱۱-۲-۲- محافظه‌کاری و حاکمیت شرکتی	۲۷
۳-۲- پیشینه تحقیق	۲۹

۲۹ ۱-۳-۲- پیشینه داخلی
۳۱ ۲-۳-۲- پیشینه خارجی
۳۶ ۴-۲- خلاصه فصل

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۳۸ ۱-۳- مقدمه
۳۸ ۲-۳- فرضیه‌های تحقیق
۳۹ ۳-۳- مدل و متغیرهای تحقیق
۳۹ ۱-۳-۳- اندازه‌گیری محافظه‌کاری حسابداری
۴۰ ۲-۳-۳- نحوه محاسبه کیفیت حاکمیت شرکتی
۴۲ ۴-۳- نوع و روش شناسی تحقیق
۴۲ ۱-۴-۳- نوع تحقیق
۴۳ ۲-۴-۳- روش شناسی تحقیق
۴۴ ۵-۳- جامعه و نمونه آماری
۴۴ ۱-۵-۳- جامعه آماری
۴۴ ۲-۵-۳- نمونه آماری
۴۴ ۶-۳- روش جمع‌آوری داده‌ها
۴۵ ۷-۳- روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها
۴۵ ۱-۷-۳- رگرسیون چند متغیره
۴۶ ۲-۷-۳- ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده
۴۸ ۳-۷-۳- آزمون معنادار بودن در الگوی رگرسیون
۴۸ ۱-۳-۷-۳- آزمون معنادار بودن معادله رگرسیون
۴۸ ۲-۳-۷-۳- آزمون معنادار بودن ضرایب
۴۹ ۴-۷-۳- آزمون والد
۴۹ ۸-۳- خلاصه فصل

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

۵۲ ۱-۴- مقدمه
۵۳ ۲-۴- آمار توصیفی متغیرهای تحقیق
۵۴ ۳-۴- ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق
۵۵ ۴-۴- آمار استنباطی
۵۶ ۱-۴-۴- آزمون فرضیه اول
۵۸ ۲-۴-۴- آزمون فرضیه دوم
۶۲ ۵-۴- خلاصه فصل

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۶۴ ۱-۵- مقدمه
----	------------------

۶۶	۲-۵- تفسیر یافته‌های تحقیق.....
۶۶	۱-۲-۵- نتایج آزمون فرضیه اول.....
۶۶	۲-۲-۵- نتایج آزمون فرضیه دوم.....
۶۹	۳-۵- پیشنهادهای تحقیق.....
۶۹	۱-۳-۵- پیشنهادهای مبتنی بر نتایج تحقیق.....
۷۰	۲-۳-۵- پیشنهادهای برای تحقیق‌های آتی.....
۷۰	۴-۵- محدودیت‌های تحقیق.....
۷۱	۵-۵- خلاصه فصل.....
۷۲	منابع و مأخذ.....
۷۲	الف- منابع فارسی.....
۷۵	ب- منابع انگلیسی.....
۷۹	پیوست‌ها.....
۷۹	پیوست الف: لیست شرکت‌های نمونه.....
۸۰	پیوست ب: خروجی‌ها و نمودارهای آماری.....
۸۶	چکیده انگلیسی.....

چکیده:

مدیران با توجه به انگیزه‌های گوناگون درصدد شناسایی سریع‌تر سودها و به تأخیر انداختن زیان‌ها هستند. محافظه‌کاری محدودیتی است که توانایی و تمایل این رفتار فرصت‌طلبانه را از مدیران می‌گیرد. در این تحقیق به بررسی تأثیر خطای مدیریت در پیش‌بینی سود بر محافظه‌کاری حسابداری با در نظر گرفتن کیفیت حاکمیت شرکتی، در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شده است.

بدین منظور، دوره زمانی تحقیق شامل ۹ سال متوالی از ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۰ و نمونه آماری تحقیق شامل ۸۸ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. نوع تحقیق، توصیفی - همبستگی است و از رگرسیون خطی چند متغیره، آزمون والد و نرم افزار SPSS برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. نتایج به‌دست آمده از آزمون فرضیه‌ها، بیانگر رابطه مثبت و معنی‌دار خطای مدیریت در پیش‌بینی سود با محافظه‌کاری حسابداری است. از طرفی دیگر، کیفیت حاکمیت شرکتی بر رابطه خطای مدیریت در پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری مؤثر است. یافته‌ها حاکی از حساسیت بیشتر حاکمیت شرکتی متوسط و ضعیف در خطای مدیریت در پیش‌بینی سود بر رابطه محافظه‌کاری حسابداری می‌باشد.

واژگان کلیدی: خطای مدیریت در پیش‌بینی سود، محافظه‌کاری، حاکمیت شرکتی، عدم تقارن اطلاعاتی

فصل اول
کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

انسان‌ها همیشه به دنبال راه‌هایی بوده‌اند تا بتوانند از آینده آگاه شوند و آن را مطابق با میل خود سامان دهند. لازمه شناخت آینده، پیش‌بینی آینده است. در حوزه حسابداری و علوم مالی نیز می‌توان همانند سایر علوم از پیش‌بینی استفاده کرد. یکی از ویژگی‌های لازم برای مربوط بودن اطلاعات حسابداری، سودمندی در پیش‌بینی است. سود حسابداری به دلیل اینکه در پیش‌بینی بسیاری از وقایع مالی از جمله بازده سهام و سود آتی نقش بالقوه دارد و به‌عنوان مهمترین متغیر حسابداری در تصمیمات مالی و سرمایه‌گذاری مورد توجه تصمیم‌گیرندگان قرار می‌گیرد از اهمیت زیادی برخوردار است. سود حسابداری به‌طورگسترده در ارزیابی سهام و ارزیابی عملکرد مدیریت و قراردادهای بدهی مورد استفاده قرار می‌گیرد و می‌توان به وسیله آن عملکرد شرکت را ارزیابی کرد. بنابراین پیش‌بینی سود حسابداری حایز اهمیت است و سرمایه‌گذاران براساس آن در مورد خرید، فروش و یا نگهداری سهام تصمیم‌گیری می‌کنند (دیچو و دیچو^۱، ۲۰۰۲).

هدف اصلی گزارشگری مالی ارایه اطلاعات مناسب برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی است. گزارشگری مالی ممکن است در قالب صورت‌های مالی یا سایر ابزارهای انتقال‌دهنده اطلاعات صورت پذیرد. بسیاری از اطلاعات ارایه شده به وسیله گزارشگری مالی دربردارنده پیش‌بینی درخصوص عملیات آینده است. اطلاعات خارج از صورت‌های مالی عمدتاً به همین منظور ارایه می‌گردند. علاوه بر اطلاعات افشا شده خارج از صورت‌های مالی، اطلاعات صورت‌های مالی که در ارقام صورت‌های مالی منعکس می‌گردند به‌صورت گسترده‌ای بر پایه پیش‌بینی‌ها و برآوردهای مدیریت قراردارند. بنابراین انتظار می‌رود که به‌دلیل برآوردهای ناقص مدیران از آینده تجاری شرکت‌ها، اطلاعات افشا شده از طریق صورت‌های مالی و خارج از آن دربردارنده خطاهای مشترکی باشند. یکی از اطلاعات افشا شده خارج از صورت‌های مالی سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت است که منعکس‌کننده پیش‌بینی مدیریت درباره چشم‌انداز آتی است. تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران برای خرید، فروش یا نگهداری سهام بر مبنای سودهای پیش‌بینی شده بر اهمیت خطای پیش‌بینی سود می‌افزاید. خطای پیش‌بینی سود نقش

^۱. Dechow and Dichew

مهمی در عملکرد بازار ثانویه دارد (جگ و مکنومی^۱، ۲۰۰۳). مطالعات اخیر حاکی از این است که سودهای حسابداری محافظه‌کارانه هستند به عبارت دیگر سودها تمایل دارند تا اخبار بد (بازده منفی سهام) را نسبت به اخبار خوب (بازده مثبت سهام) براساس یک مبنای به‌موقع‌تر منعکس نمایند (باسو^۲، ۱۹۹۷).

اما، سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که خطای مدیریت در پیش‌بینی سود چه تأثیری بر محافظه‌کاری حسابداری دارد؟ از این رو، در این تحقیق به بررسی رابطه خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری پرداخته می‌شود. در این فصل کلیات تحقیق از جمله، مقدمه، مسأله تحقیق، ضرورت تحقیق، هدف تحقیق، قلمرو تحقیق، فرضیه‌های تحقیق و تعریف متغیرهای تحقیق بیان می‌شود.

۱-۲- بیان مسأله

سود حسابداری یکی از اقلام مهم صورت‌های مالی است که استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی آن را به‌عنوان مبنایی برای اتخاذ تصمیمات اقتصادی به کار می‌برند. پیش‌بینی سود به وسیله مدیریت، از مهمترین منابع اطلاعاتی سرمایه‌گذاران و سایر اشخاص به‌شمار می‌رود، زیرا در بازارهای سرمایه، یکی از عمده‌ترین راه‌های دستیابی بسیاری از سرمایه‌گذاران به اطلاعات شرکت‌ها، اعلامیه‌ها و اطلاعیه‌هایی است که از جانب شرکت‌ها در رابطه با اعلام سود پیش‌بینی شده هر سهم منتشر می‌شود. اگر پیش‌بینی‌های سود به وسیله مدیریت از دقت لازم برخوردار باشد می‌توان به بهبود فرایند تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از گزارش‌های حسابداری منجر گردد.

سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر کیفیت اطلاعات افشا شده توسط شرکت‌ها، از جمله اطلاعات مربوط به پیش‌بینی‌های سود اثر می‌گذارند. افشای اطلاعات مالی شفاف، مشکلات و مسایل نمایندگی را از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سهامداران به حداقل می‌رساند. در مقابل، افشای ضعیف اطلاعات مالی اغلب باعث گمراهی سهامداران و در نتیجه تأثیرات نامطلوبی بر ثروت آنان می‌گذارد. نتیجه تحقیقات قبلی، حاکی از آن است که سازوکارهای حاکمیت شرکتی، نظیر ویژگی‌های هیئت مدیره، ساختارهای مالکیت و کیفیت حسابرسی، رویه‌های افشای اطلاعات مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (کارامانو و وافیس^۳، ۲۰۰۵). بنابراین، می‌توان گفت حاکمیت شرکتی عاملی است که می‌تواند باعث بهبود کیفیت اطلاعات ارائه شده توسط مدیریت گردد. اگر افشای پیش‌بینی‌های سود توسط مدیریت به‌عنوان ابزاری برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سرمایه‌گذاران بالقوه تلقی گردد، اعتبار این پیش‌بینی‌ها از اهمیت برخوردار است، زیرا دقت پیش‌بینی‌های سود توسط مدیریت در

¹. Jog & Mcconomy

². Basu

³. Karamanou and Vafeas

شکل‌گیری اعتماد سرمایه‌گذاران به چنین افشاهایی یک فاکتور حیاتی به‌شمار می‌رود (نوراتی^۱ و همکاران، ۲۰۱۰).

مطالعات پیشین نشان می‌دهند که پیش‌بینی‌های مدیریت، قیمت سهام، نقدینگی بازار سهام و پیش‌بینی تحلیل‌گران را تحت تأثیر قرار می‌دهد (براکمن و سیکون^۲، ۲۰۰۸، هرست^۳ و همکاران، ۲۰۰۸، خالقی مقدم، ۱۳۷۷). این نتایج حاکی از آن است که سود پیش‌بینی شده توسط شرکت‌ها دارای محتوای اطلاعاتی و کارایی بوده و از این جهت اهمیت پیش‌بینی سود حسابداری به‌دلیل نقش و تأثیر آن در تصمیم‌گیری‌های استفاده‌کنندگان به‌ویژه سرمایه‌گذاران بارزتر می‌شود.

پیش‌بینی بالای مدیریت از سود می‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سرمایه‌گذاران بیرونی را کاهش دهد. شواهد نشان می‌دهد که میزان عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران درون و برون-سازمانی با میزان محافظه‌کاری ارتباط مستقیمی دارد و همچنین عدم تقارن اطلاعاتی به محافظه‌کاری منجر می‌شود. محافظه‌کاری انگیزه و توانایی مدیریت را در دستکاری صورت‌های مالی کاهش می‌دهد و در نتیجه موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود. همچنین شرکت‌هایی با عدم تقارن اطلاعاتی بالا، محافظه‌کاری حسابداری بیشتری را تقاضا می‌کنند (لافوند و واتس^۴، ۲۰۰۸). این یافته‌ها نشان می‌دهد که پیش‌بینی بالای مدیریت از سود ممکن است به تقاضای کمتری برای محافظه‌کاری حسابداری منجر شود زیرا عدم تقارن اطلاعاتی برای شرکت‌هایی با پیش‌بینی بالای مدیریت از سود؛ کمتر است.

با توجه به مطالب فوق که بیانگر نقش پیش‌بینی‌های مدیریت در تأمین نیازهای اطلاعاتی استفاده-کنندگان صورت‌های مالی و همچنین الزام نهادهای قانون‌گذار در بازارهای مالی بر آرایه پیش‌بینی‌های مدیریت در مواعید معین از یک طرف و تأثیر محافظه‌کاری بر ابعاد مختلف سیستم حسابداری و گزارشگری مالی از طرف دیگر است، لذا در این پژوهش پرسش‌های زیر مطرح می‌گردد:

آیا خطای مدیریت در پیش‌بینی سود بر محافظه‌کاری حسابداری تأثیرگذار است؟ و همچنین آیا کیفیت حاکمیت شرکتی می‌تواند بر ارتباط میان خطای مدیریت در پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری تأثیرگذار باشد؟

لذا در این تحقیق به دنبال پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها خواهیم بود.

۱-۳- اهداف تحقیق

مدیران با توجه به انگیزه‌های گوناگون درصدد شناسایی سریع‌تر سودها و به تأخیر انداختن زیان‌ها هستند، محافظه‌کاری محدودیتی است که توانایی و تمایل این رفتار فرصت‌طلبانه را از مدیران می‌گیرد.

¹. Nurwati

². Brockman and Cicon

³. Hirst

⁴. LaFond and Watts

از این رو، در این تحقیق به بررسی تأثیر پیش‌بینی بالای مدیریت از سود در افزایش یا کاهش دادن محافظه‌کاری حسابداری پرداخته شده است.

ورشکستگی اخیر شرکت‌های بزرگ باعث شده است که جامعه به اهمیت شفافیت و پاسخ‌گویی شرکت‌ها پی ببرند. از سوی دیگر، مراجع قانون‌گذار حاکمیت شرکتی را به‌عنوان ابزاری سودمند برای بهبود کیفیت اطلاعات مالی افشا شده توسط شرکت‌ها تلقی می‌کنند (نوراتی و همکاران، ۲۰۱۰). با این فرض که پیش‌بینی‌های سود حاوی اطلاعاتی درباره زمان‌بندی، شکل و صحت آن‌ها باشد، مطالعه رابطه بین افشای پیش‌بینی‌های سود توسط مدیریت و سازوکارهای حاکمیت شرکتی دارای اهمیت است. با عنایت به تلاش‌هایی که در کشور ما به منظور شناساندن ماهیت نظام حاکمیت شرکتی و اهمیت آن از بعد نظارت بر شرکت‌ها صورت گرفته است، شناخت اثربخشی سازوکارهای حاکمیت شرکتی در ایران و نقش آن‌ها در افزایش دقت پیش‌بینی‌های سود آرایه شده توسط مدیریت از اهداف دیگر تحقیق حاضر به‌شمار می‌رود.

۱-۴- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

اولین کاربرد هر تحقیق جنبه نظری و توسعه رشته مورد تحقیق می‌باشد که زمینه لازم را برای توسعه تئوری‌های آن رشته و حرکت به سمت سیستم‌های سازگارتر و کارا تر مهیا می‌سازد.

ارزیابی فرصت‌ها و مخاطرات فعالیت‌های تجاری و وظیفه مباشرت مدیریت، مستلزم درک ماهیت فعالیت تجاری از جمله پتانسیل سودآوری واحد انتفاعی است. به‌طور کلی میزان جذابیت تحصیل یک شرکت علاوه بر وضعیت فعلی شرکت، به توان بالقوه آن در ایجاد درآمدهای آتی بستگی دارد. شرکتی که در حال حاضر سودآور است و سودآوری شرکت در آینده استمرار خواهد داشت، نسبت به شرکتی که سودهای بالقوه آن به زودی تقلیل می‌یابد، جذاب‌تر است. به‌طور کلی می‌توان ادعا نمود که مهمترین ملاک تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران جهت انتخاب شرکت‌ها برای سرمایه‌گذاری، سطح سودآوری فعلی و آتی شرکت‌ها است؛ به‌طوری که سرمایه‌گذاران در استراتژی‌های مختلف سرمایه‌گذاری، به‌طور عمده با توجه به سود شرکت‌ها تصمیم‌گیری می‌نمایند (نادری نورعینی، ۱۳۸۵).

سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی سود را به‌عنوان یکی از معیارهای اصلی ارزیابی شرکت‌ها تلقی نموده و تمایل به اندازه‌گیری میزان سود آینده شرکت دارند تا نسبت به نگهداری یا فروش سهام خود تصمیم‌گیری کنند؛ بدین ترتیب با پیش‌بینی سود، نسبت به وضعیت یک شرکت قضاوت می‌نمایند. پیش‌بینی‌های سود هر سهم در سرمایه‌گذاری‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. اهمیت این پیش‌بینی به میزان انحرافی بستگی دارد که با واقعیت دارد. هرچه میزان این انحراف کمتر باشد، پیش‌بینی از دقت بیشتری برخوردار است (مشایخ و شاه‌رخی، ۱۳۸۶).

تحقیق حاضر در پی تعیین آثار خطای مدیریت در پیش‌بینی سود بر محافظه‌کاری حسابداری می‌باشد. انتظار می‌رود نتایج تحقیق مورد توجه سازمان بورس اوراق بهادار و فعالان بازار بورس قرار گیرد. همچنین نتایج این تحقیق برای مدیران بنگاه‌های تجاری پذیرفته شده در بورس و تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی این بنگاه‌ها مفید خواهد بود.

۱-۵- فرضیه‌های تحقیق و مبانی نظری فرضیه‌ها

گارسیا لارا^۱ و همکاران (۲۰۰۹) بیان کردند که حاکمیت شرکتی قوی به محافظه‌کاری حسابداری بیشتری منجر می‌شود. شرکت‌هایی با پیش‌بینی بالای مدیریت از سود به احتمال زیاد کیفیت حاکمیت شرکتی بالاتری دارند و از این رو محافظه‌کاری حسابداری بیشتری اتخاذ می‌کنند. اعتبار و پاداش تحلیل‌گران به کیفیت تحقیق آن‌ها و درستی پیش‌بینی و نظریه‌های آن‌ها وابسته می‌باشد. تحلیل‌گران انگیزه‌هایی برای جستجوی اطلاعات خصوصی به منظور افزایش عملکرد شغلی خود دارند. از طریق کسب اطلاعات خصوصی، تحلیل‌گران ممکن است اثربخشی دیگر مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی را در نظارت گزارشگری مالی افزایش دهند. بر مبنای مباحث بالا، فرض می‌شود که شرکت‌هایی با پیش‌بینی بالای مدیریت از سود نسبت به شرکت‌هایی با پیش‌بینی پایین مدیریت از سود حسابداری محافظه‌کارانه‌تری اتخاذ می‌کنند.

تحقیقات پیشین (هانگ^۲ و همکاران، ۲۰۰۰، فرانکل و لی^۳، ۲۰۰۴) بیان کردند که پیش‌بینی بالای مدیریت از سود می‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سرمایه‌گذاران بیرونی را کاهش دهد. لافوند و واتس (۲۰۰۸) تأثیر عدم تقارن اطلاعاتی بر محافظه‌کاری حسابداری را بررسی کردند. آن‌ها یافتند که شرکت‌هایی با عدم تقارن اطلاعاتی بیشتر نسبت به شرکت‌هایی با عدم تقارن اطلاعاتی کمتر حسابداری محافظه‌کارانه‌تری را اتخاذ می‌کنند. از این رو پیش‌بینی بالای مدیریت از سود به عدم تقارن اطلاعاتی کمتری منجر می‌شود، همچنین فرض می‌شود که شرکت‌هایی با پیش‌بینی بالای مدیریت از سود نسبت به شرکت‌هایی با پیش‌بینی پایین مدیریت از سود دارای حسابداری محافظه‌کارانه کمتری هستند. بنابراین فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر بیان می‌شود:

فرضیه اول: خطای مدیریت در پیش‌بینی سود با محافظه‌کاری حسابداری رابطه معناداری دارد.

فرضیه دوم: کیفیت حاکمیت شرکتی بر رابطه خطای مدیریت در پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری مؤثر است.

¹. Garcia Lara

². Hong

³. Frankel and Li

۱-۶- قلمرو تحقیق

۱-۶-۱- قلمرو موضوعی

در این تحقیق به بررسی تأثیر خطای مدیریت در پیش‌بینی سود بر محافظه‌کاری حسابداری با در نظر گرفتن کیفیت حاکمیت شرکتی پرداخته می‌شود.

۱-۶-۲- قلمرو زمانی

با توجه به لزوم استفاده از اطلاعات مالی مبتنی بر استانداردهای حسابداری واحد تجاری و زمان انجام پژوهش حاضر؛ و همچنین با توجه به قابلیت دسترسی به اطلاعات مورد نیاز و به منظور کاهش آثار ناشی از کیفیت اطلاعات حسابداری مورد استفاده و اثرات ناشی از تفاوت در روش‌های حسابداری، اندازه‌گیری و شناسایی رویدادهای مالی؛ و با توجه به تعریف عملیاتی ارائه شده از متغیرهای تحقیق، دوره زمانی تحقیق حاضر یک دوره ۹ ساله، از ابتدای سال ۱۳۸۲ تا پایان سال ۱۳۹۰، در نظر گرفته شده است.

۱-۶-۳- قلمرو مکانی

قلمرو مکانی این تحقیق سازمان بورس اوراق بهادار تهران است. جامعه آماری این تحقیق شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران است و نمونه‌های مورد بررسی نیز از بین این شرکت‌ها انتخاب شده‌اند.

۱-۷- تعریف واژه‌ها و اصطلاحات

خطای مدیریت در پیش‌بینی سود^۱: به صورت تفاوت بین سود واقعی هر سهم و اولین پیش‌بینی سود هر سهم توسط مدیریت بر قدر مطلق سود پیش‌بینی شده هر سهم توسط مدیریت تعریف می‌شود.

محافظه‌کاری^۲: محافظه‌کاری در حسابداری به معنای تأییدپذیری متفاوت اخبار خوب و بد است، منظور از اخبار خوب بازده مثبت سهام یا رویدادهایی است که منجر به افزایش سود می‌شوند، و منظور از اخبار بد بازده صفر یا منفی سهام است که منجر به کاهش سود می‌شوند، که بدین ترتیب محافظه‌کاری را رویه کاهش سود و کمتر نشان دادن دارایی‌ها در پاسخ به اخبار بد و در مقابل عدم افزایش سود و بیشتر نشان دادن دارایی‌ها در مقابل اخبار خوب تعریف نموده‌اند (باسو، ۱۹۹۷).

حاکمیت شرکتی^۳: حاکمیت شرکتی رویه‌ها یا اقداماتی است که شرکت‌ها از طریق آن اداره می‌شوند و

^۱ Management Earnings Forecast Errors

^۲ Conservatism

^۳ Corporate Governance

به وسیله آن پاسخگوی سهامداران، کارکنان و جامعه می‌باشند (ابراهیم^۱، ۲۰۰۴).
عدم تقارن اطلاعاتی^۲: عدم تقارن اطلاعاتی، بیانگر مزیت اطلاعاتی یک طرف معامله نسبت به طرف دیگر است. در واقع، بعضی از سرمایه‌گذاران شامل افراد درون‌سازمانی مانند: مدیران، تحلیل‌گران آن‌ها و موسسه‌هایی که از این افراد اطلاعات دریافت می‌کنند به اخبار محرمانه دسترسی دارند. هرچه اطلاعات محرمانه بیشتر باشد، دامنه تفاوت قیمت‌های پیشنهادی خرید و فروش سهام بین سرمایه‌گذاران افزایش می‌یابد و در نتیجه بازده سرمایه‌گذارانی که به این‌گونه اطلاعات دسترسی ندارند، کاهش می‌یابد (ونکاتش و چیانگ^۳، ۱۹۸۶).

۱-۸- ساختار کلی تحقیق

به منظور انعکاس چارچوب این پژوهش در این بخش، مختصری از مطالب عنوان شده در هر یک از فصول مطرح می‌شود:

فصل اول: در این فصل کلیاتی درباره پژوهش شامل مقدمه، مسأله پژوهش، ضرورت پژوهش، هدف پژوهش، فرضیه‌های پژوهش و روش پژوهش بیان شد. در بخش مربوط به روش پژوهش به تشریح روش جمع‌آوری داده‌ها و تعریف متغیرها پرداخته شد. در قسمت روش تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها، روش‌های آماری مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بیان گردید.

فصل دوم: این فصل به‌طور فشرده نگاه به مبانی نظری پشتوانه این تحقیق داشته، و با بررسی یافته‌های تجربی درباره موضوع این تحقیق و موارد مشابه؛ به بررسی اهمیت و تشریح تئوریک متغیرهای مورد استفاده می‌پردازد و سپس پیشینه مختصری از تحقیقات انجام شده قبلی، در ارتباط با موضوع تحقیق در سطح داخلی و بین‌المللی ارائه می‌دهد.

فصل سوم: در این فصل به تبیین روش تحقیق، فرضیه‌های تحقیق، تعریف عملیاتی متغیرها، جامعه آماری، روش پردازش داده‌ها، مدل‌های مورد استفاده و روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته خواهد شد.

فصل چهارم: این فصل به تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات اختصاص یافته است، به طوری که در دو بخش آماره‌های توصیفی و استنباط آماری، ابتدا نگاه کوتاهی به آماره‌های پراکندگی داده‌های جمع‌آوری شده پرداخته، و سپس مدل‌های تجزیه و تحلیل رگرسیون ارائه؛ و نتایج آزمون‌های آماری بیان گردیده است.

^۱. Ebrahim

^۲. Information Asymmetry

^۳. Venkatesh and Chiang

فصل پنجم: در این فصل ابتدا نتایج تشریح و مورد ارزیابی قرار گرفته، و سپس از مقایسه با تحقیقات مشابه قبلی، به بیان محدودیت‌های احتمالی؛ جهت تأمین نتایج و زمینه‌هایی برای تحقیقات آتی، پرداخته است.